

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф. д-р Снежина Георгиева Василева, дм
Катедра по Дерматология и венерология, Медицински факултет, МУ
София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и
научна степен „доктор“

на д-р Вероника Христова Гинчева - Манчева

на тема **“Качество на живот при пациенти с някои хронични дерматози
– асоциации с клиничната картина и терапията на заболяването”**

Научен ръководител: проф. д-р Димитър Константинов Господинов,
д.м.н.

Назначена съм за член на Научно жури по процедура за публична защита на горепосочения дисертационен труд със Заповед № 683/ 27.03.2018 г. на Ректора на МУ – Плевен проф. д-р С. Томов, д.м.н. На първото заседание на Научното жури съм избрана за рецензент. Предоставената ми документация е съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ – София.

Декларирам, че нямам общи научни трудове с дисертантката д-р Вероника Гинчева-Манчева.

Актуалност на дисертационната тема

Поради напредъка на дерматологичната наука, в диагностиката и терапията на множество хронични кожни заболявания бе постигнат голям прогрес, който касае значително по-ниска морбидност, а също и смъртност, в сравнение с предходните столетия. Въпреки това, хроничните дерматози оказват много голям ефект върху качеството на живот на пациентите поради честите хоспитализации, нарушаването на нормалния работен ритъм, инвалидизацията, влиянието върху психиката на пациента и редица други социо-икономически фактори. На практика, голяма е

вероятността от засягане на всички аспекти на живота на пациентите, като същевременно финансовата тежест на заболяванията включва преки медицински разходи, други непредвидени разходи, загуба на работоспособност и пр. По тези причини, оценката на качеството на живот (КЖ) навлиза все по-убедително в цялостния процес на лечение и проследяване на редица хронични заболявания на кожата като псориазис, atopичен дерматит, автоимунни дерматози, акне и пр.

Избраната тема е актуална и авангардна, тъй като разработването ѝ хвърля светлина върху важни аспекти от КЖ на пациентите с хронични дерматози. Понастоящем, според общоприетото мнение на редица международни дерматологични организации, измерването на въздействието на кожните болести върху КЖ е необходимо по няколко причини: позволява на пациентите да изразяват своите чувства, подобрява взаимоотношенията и комуникацията лекар – пациент и подпомага избора на оптимална терапия, вкл. оценката на съотношението полза/риск на алтернативни терапевтични интервенции. Силна страна на дисертационния труд е фокусирането върху КЖ на пациенти, хоспитализирани по повод на кожни заболявания, тъй като броят на подобни проучвания в болнични условия е лимитиран.

Тези факти, както и липсата на подобно комплексно проучване върху дерматологичното КЖ в нашата страна определят актуалността и приносния характер на дисертационния труд.

Познаване на проблема и литературен обзор

В дисертационния труд са залегнали задълбочените и всестранны познания на докторантката върху параметрите на понятието “Качество на живот” в медицината и неговото значение и приложение в дерматологията. Литературният обзор убедително и задълбочено анализира представя съвременните концепции относно методите за определяне на промените в КЖ в зависимост от различните групи остри и хронични дерматози с фокус върху хроничните заболявания. Наред със своята изчерпателност и нагледност, обзорът анализира в критичен стил недостатъчно проучените аспекти на отражението на стационарното лечение и различните терапевтични подходи върху КЖ на пациентите.

Въз основа на изчерпателно представените данни от световната и българска литература по проблема на КЖ, докторантката правилно дефинира целта и задачите на дисертационната си разработка.

Методика на изследването

Дисертационният труд обхваща проучвания върху КЖ при следните контингенти от дерматологични пациенти: а) 191 възрастни пациенти с различни остри и хронични кожни заболявания, лекувани стационарни в Кожна клиника – Плевен за период от 1 година (01.01.2015 г. – 31.12.2015); б) Група от 515 възрастни стационарни пациенти с хронични дерматози, лекувани в клиниката за тригодишен период (01.01.2015 г. – 31.12.2017); в) Проспективно отворено 8-седмично проучване за проследяване подобрието в КЖ при 32 пациенти с псориазис в хода на локална терапия с calcipotriol/betamethasone гел; г) Проспективно отворено клинично проучване за проследяване подобрието в КЖ при 96 пациенти с тежка форма на псориазис, лекувани с adalimumab в продължение на 3 и повече години. Основният инструмент, използван в проучването за измерване на КЖ е официално валидираната на български език версия на въпросника за дерматологично качество на живот Dermatology Life Quality Index (DLQI). В срезовите проучвания при хоспитализирани пациенти, въпросникът е попълван от всеки един от тях при постъпването и при изписването от стационара. Наред с това, при отворените проспективни проучвания, пациентите са попълвали въпросника в различни топки от клинично-терапевтичното проследяване. Трябва да се подчертае фактът, че в България липсва подобно мащабно проучване с този инструмент за определяне на patient reported outcomes (PRO).

Наред с DLQI, в изследването са използвани всички съвременни методи за оценка на тежестта на псориазис, като Psoriasis Area and Severity Index (PASI), Body Surface Area (BSA), Investigator Global Assessment, mod. 2011 (IGA), Visual Analog Scale (VAS) и др. Голямо значение за убедителното онагледяване на резултатите и за стойността на дисертационния труд като цяло, има отличното качество на таблиците и фигурите, които звучат съвремененно и конкретно. В това отношение дисертацията напълно отговаря на съвременните стандарти за недвусмислено представяне на информацията в научните статии.

Структура, характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на 153 страници и е правилно структуриран, както следва:

- Заглавна страница, съдържание, използвани съкращения – 3 стр.;
- Въведение и литературен обзор – 36 стр.;

- Цел и задачи на проучването – 1 стр.,
- Материали и методи – 14 стр.
- Резултати от собствените проучвания – 47 стр.
- Обсъждане на резултатите – 21 стр.
- Изводи и приноси – 6 стр.
- Книгопис – 22 стр.
- Научна педодукция във връзка с дисертацията – 1 стр.
- Приложения – 2 стр.

Библиографията включва 185 литературни източници, повечето от които са след 2000-та година и най-вече – последните десет години. В същото време, не са пропуснати важни класически статии, третиращи проблемите на качеството на живот на дерматологичните пациенти. Прави много добро впечатление цитирането на български публикации по въпроса (11 статии и дисертации).

Дисертацията е отлично онагледена с 34 таблици и 33 фигури. В приложения 1 и 2, са представени съответно Калкулатор за определяне на PASI (Psoriasis Area Severity Index) и валидираната версия на български език на Въпросник за определяне на Качеството на живот, което също допринася за коректността на дисертационния труд.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационния си труд д-р Гинчева представя общо 21 извода, разделени на две групи: 1) такива от епидемиологичните срезове проучвания, включая едногодишното и тригодишно изследвания върху КЖ на хоспитализирани пациенти с хронични дерматози; 2) изводи от 2 отворени проспективни проучвания при амбулаторни пациенти с псориазис, лекувани съответно с локален даивобет и с биологичен препарат. Докторантката е посочила 6 приноси, от които 2 са с оригинален характер, 2 са научно-теоритични, а 2 са с приложно-потвърдителен характер. Приемам изводите и приносите, тъй като те напълно отразяват резултатите на дисертационната разработка и мястото и в дерматологичната наука.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Според изискванията са представени достатъчен брой публикации във връзка с темата на дисертацията – общо 4 статии и 4 участия в научни форуми. Една от статиите е на английски език в престижно международно

периодично списание, а едно резюме на научен труд на английски е публикувано в списание с импакт фактор. Докторантката е първи автор в 4 научни труд, което свидетелства за нейния активен авторски принос.

Критични забележки и препоръки

Нямам забележки по съществуването на дисертационния труд, тъй като докторантката се е съобразила напълно с изискванията и с критичните ми забележки по време на апробацията. Биха могли да се отправят някои критични забележки от технически характер, които по никакъв начин не накърняват научната стойност на разработката:

- В текста са допуснати някои правописни и граматически грешки;
- При представяне на резултатите от собствените проучвания (стр. 55) е допуснато повторение на задачите на дисертационния труд, вече дефинирани в главата “цел и задачи” (стр. 40) ;
- Някои термини, например Dermatology Life Quality Index, са въведени като съкращения, съответно DLQI, повече от един път.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, дисертационният труд на д-р Вероника Христова Гинчева – Манчева, озаглавен **“Качество на живот при пациенти с някои хронични дерматози – асоциации с клиничната картина и терапията на заболяването”**, е замислен оригинално и е разработен с правилно дефиниране на целта и задачите, с правилен подбор на изследвания клиничен материал и изследователските методи, с добре осмислени, анализирани и илюстрирани резултати. Трудът напълно съответства на съвременните тенденции за поставяне на фокуса върху качеството на живот на дерматологичните пациенти с хронични заболявания.

Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да дадат своя положителен вот и да присъдят на д-р Вероника Гинчева – Манчева образователната и научна степен "доктор".

София, 22 април 2018 г.

Рецензент:
(Проф. д-р Снежина Георгиева Василева, дм)

